

ІННОВАЦІЇ ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Логвінова О.П.

*кандидат економічних наук, доцент, викладач,
Рубіжанський індустріально-педагогічний технікум*

ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Забезпечення стійкого економічного розвитку вітчизняних промислових підприємств потребує активного здійснення ними різноманітних інновацій. Саме інноваційні зміни спроможні забезпечити створення значної доданої вартості, підвищення продуктивності праці персоналу, зростання попиту на продукцію, покращення економічних показників, підвищення конкурентоспроможності продукції та підприємств; стимулювати позитивні зрушення в національній економіці та зміцнити позиції України на світовій економічній арені.

Огляд спеціальної літератури дозволяє зробити висновок, що в останні десятиліття інноваційна активність вітчизняних підприємств знаходиться на низькому рівні. Спостерігається істотне відставання вітчизняних підприємств за рівнем інноваційної активності від підприємств Європейського союзу. В структурі експорту України переважають сировинні ресурси або товари з низькою доданою вартістю [3; 4].

Пошук можливостей активізації економічного розвитку має базуватися на результатах вивчення основних тенденцій інноваційної діяльності промислових підприємств України.

За даними Держкомстату України впродовж 2008-2016 рр. кількість організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи, зменшилася з 1378 од. до 972 од., тобто відбулося зниження за цим показником на 406 од. або на 29,5%. Кількість дослідників, які здійснювали наукові дослідження і розробки, за галузями наук за цей

період зменшилася з 94,1 тис. осіб до 63,6 тис. осіб, тобто відбулося зниження на 30,5 тис. осіб або на 32,4%.

Кількість впроваджених нових технологічних процесів на промислових підприємствах зросла з 1647 до 3489, а кількість впроваджених нових видів продукції – з 2446 до 4139. Частка промислових підприємств, що впроваджували інновації, зросла з 10,8% до 16,6%. Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової зменшилася з 5,9% до 2,5%.

Розподіл інноваційно активних підприємств за регіонами нерівномірний. Найбільша частка інноваційно активних підприємств була зосереджена у Харківській, Тернопільській, Миколаївській, Запорізькій, Івано-Франківській, Одеській, Житомирській, Львівській, Чернівецькій, Херсонській областях та м. Києві. За видами економічної діяльності найбільш інноваційно активними були підприємства з виробництва основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів, комп'ютерів, електронної та оптичної продукції, автотранспортних засобів, коксу та продуктів нафто перероблення [3].

Загальний обсяг фінансування інноваційної діяльності зріс з 11994 млн грн до 23229,5 млн грн, отже, відбулося зростання на 11235,5 млн грн або на 93,7%. Але частка загальних витрат на фінансування інноваційної діяльності у ВВП зменшилася з 1,3 до 0,9%.

Обсяг фінансування інноваційної діяльності за рахунок держбюджету зменшився з 336,9 млн грн до 179,0 млн грн, отже, відбулося зниження на 157,9 млн грн або на 46,9%. Частка витрат держави на фінансування інноваційної діяльності у ВВП зменшилася з 0,04% до 0,007% [1; 4].

В структурі джерел фінансування інноваційної діяльності підприємств впродовж 2008-2016 рр. частка власних коштів зросла з 60,6 до 94,9%. Частка фінансування з державного бюджету скоротилася з 2,8% до 0,8%, дещо зросла частка фінансування з місцевих бюджетів (з 0,1% до 0,4%). Частки вітчизняних і іноземних інвесторів скоротилися відповідно, з 1,4 до 0,6% та з 1,0 до 0,1%. Частка фінансування за рахунок кредитних ресурсів зменшилася з 33,7 до 2,7%. Отже, інноваційна діяльність промислових підприємств здійснюється майже повністю за рахунок їх власних коштів, частка інвестицій із зовнішніх

джерел незначна. Вітчизняна інноваційна сфера є непривабливою для інвесторів і кредиторів.

Найбільші витрати на інноваційну діяльність здійснено підприємствами Дніпропетровської, Харківської, Вінницької областей та м. Києва; за видами економічної діяльності – підприємствами металургійного виробництва, добування природного газу, виробництва харчових продуктів, машин та устаткування, виробництва автотранспортних засобів.

Державна підтримка інноваційної діяльності промислових підприємств в даний час майже відсутня, хоча світовий досвід свідчить, що саме важелі державного впливу здатні активізувати інноваційну діяльність підприємств та створити передумови для їх самостійного подальшого інноваційного розвитку. Найбільш дієвими засобами державного регулювання є державне замовлення, пільгове кредитування, надання цільових грантів, податкових преференцій, надання фінансових гарантій за кредитами та цінними паперами, податкових відстрочок, розстрочок, списання пені і штрафів.

Отже, незважаючи на деякі позитивні зрушення, інноваційна діяльність промислових підприємств України все ще залишається недостатньо активною.

Активізація інноваційної діяльності промислових підприємств потребує системної стратегії державного регулювання, що передбачає комплекс заходів, які можна згрупувати за наступними напрямками:

- сприяння розвитку інноваційних кластерів;
- формування цивілізованого споживчого ринку й ринкової інфраструктури, розвиток міжрегіональної та міжгалузевої товаропровідної мережі, комерційних зв'язків із країнами близького й далекого зарубіжжя;
- розробка ефективних механізмів стимулювання інвестиційної активності, залучення інноваційних фондів розвитку;
- забезпечення моніторингу ринків, надання консультативної, інформаційної та управлінської підтримки з питань експортної діяльності, кон'юнктури зовнішніх і внутрішніх ринків, якості продукції, рекламної діяльності;

- удосконалення забезпечення матеріально-сировинними ресурсами;
- удосконалення інституціональних умов ведення бізнесу і створення рівноправних конкурентних умов для вітчизняних виробників;
- стимулювання технічного переозброєння підприємств, впровадження сучасних технологій для прискорення модернізації виробництва;
- використання механізмів державно-приватного партнерства з метою залучення інвестицій у галузі, створення лізингових компаній з наданням в оренду устаткування для підприємств промисловості, венчурних фондів;
- формування умов для розвитку НДДКР, розвиток системи підготовки кадрів для науково-технічних робіт [3].

Список використаних джерел:

1. Думанська І. Ю. Інноваційне оновлення промислових підприємств України: проблеми та перспективи // Причорноморські економічні студії. Вип. 9-1. 2016. С. 72-77.
2. Офіційний сайт Держкомстату України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Сіренко К. Ю. Оцінка сучасного стану інноваційного розвитку промислових підприємств України // Науковий журнал Virtus. Січень, Ч. 2, 2018. – С. 184-189.
4. Статистичний збірник Наукова та інноваційна діяльність в Україні [Електронний ресурс] / Державної служби статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Стратегія інноваційного розвитку на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://krada.gov.ua>.